

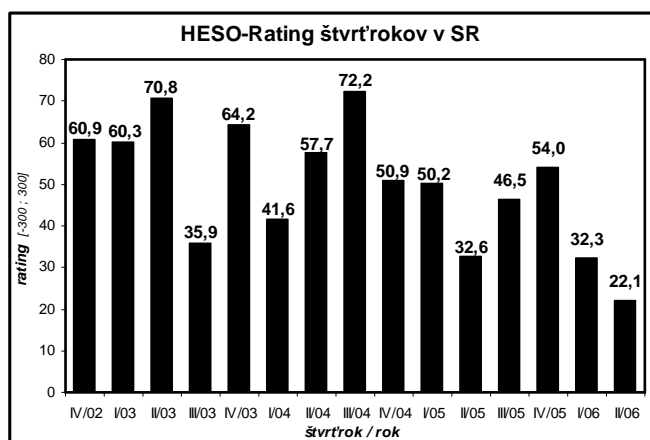
HESO

Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení

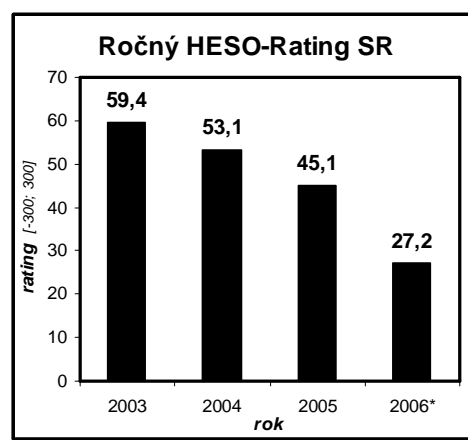
január - jún 2006

Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy **INEKO** prezentuje výsledky projektu **HESO - Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení za prvý polrok 2006**. Projekt HESO vytvára platformu, kde sa ekonómovia, analytici, právnici, sociológovia, politológovia, odborní žurnalisti, podnikatelia, zástupcovia akademickej obce, tretieho sektora, samosprávy a stavovských organizácií pravidelne vyjadrujú ku kvalite a dôležitosti vybraných ekonomických a sociálnych opatrení zákonodarnej a výkonnej moci, ako aj k rozhodnutiam verejných inštitúcií v SR.

Projekt HESO v roku 2006 podporili **AJG - Amrop Jenewein Group, s.r.o.**, **Allen & Overy Bratislava, s.r.o.**, **Investkredit Bank AG**, zastúpenie zahraničnej banky na Slovensku, **Slovnaft, a.s.**, **Soitron, a.s.**

Zdroj: INEKO

* 1. polrok 2006

HESO-Rating štvrťroka, resp. **Ročný HESO-Rating** je priemerom ratingov všetkých hodnotených opatrení prijatých (schválených) v danom štvrťroku/roku. Reflektuje názor hodnotiacej komisie odborníkov na ich kvalitu a dôležitosť a naznačuje mieru reformnej atmosféry sledovaného obdobia. S približujúcimi sa predčasnými parlamentnými voľbami v júni 2006 bolo možné sledovať postupný pokles vyššie uvedených HESO-ratingov, čo je v súlade s teóriou politického cyklu. S blížiacimi sa voľbami klesá kvalita prijímaných opatrení. Politici totiž v období pred voľbami často presadzujú opatrenia expanzívneho charakteru, ktoré sú z krátkodobého pohľadu (tesne pred voľbami) síce politicky populárne, avšak v dlhodobejšej perspektíve majú negatívne dôsledky. Nižší rating pred voľbami sa dá vysvetliť aj tým, že kvalitnejšie a dôležitejšie systémové opatrenia boli prijaté už v prvej polovici volebného obdobia.

HESO - Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení v SR		január - jún 2006
Poradie opatrení podľa ratingu (prínosu k sociálno-ekonomickému rozvoju krajiny)	RATING [-300;300]	
Zvýšenie dôchodkov tzv. starodôchodcov, ktorých sa negatívne dotkla maximálna výmera dôchodku v rokoch 1988-2003 pred spustením dôchodkovej reformy (zrušenie príjmového stropu slúžiaceho na výmeru dôchodku - dôchodok sa bude starodôchodcom prepočítavať a vymierať už z celého príjmu; novela zákona o sociálnom poistení)	77,8	
Zvýšenie úrokových sadzieb Národnej banky Slovenska o 0,5%-uálneho bodu (základná úroková sadzba - 3,5%) od 1. marca 2006	75,9	
Zvýšenie úrokových sadzieb Národnej banky Slovenska o 0,5%-uálneho bodu (základná úroková sadzba - 4,0%) od 31. mája 2006	72,9	
Deregulácia cien za zdravotné výkony medzi poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti a zdravotnými poisťovňami a deregulácia cien nájmu nebytových priestorov v zdravotníckych zariadeniach (uvoľnenie cien okrem výkonov lekárskej služby prvej pomoci, záchrannej zdravotnej služby, výkonov poskytovaných na tzv. sociálne účely a maximálnych cien za výkony, ktoré si pacient priamo hradí sám)	69,1	
Zvýšenie sociálnych štipendií pre študentov stredných a vysokých škôl (naviazanie výšky sociálneho štipendia na životné minimum; rozšírenie okruhu poberateľov zvýšením hranice príjmu na priznanie sociálneho štipendia)	61,3	
Rozhodnutie vlády o privatizácii 66%-ného podielu bratislavského a košického letiska konzorciom TwoOne zloženého z viedenského letiska Schwechat, rakúskej Raiffeisen Zentralbank a slovenskej finančnej skupiny Penta za celkovo 19,7 mld. Sk	44,7	
Generálny pardon pre dlžníkov koncesionárskych poplatkov Slovenského rozhlasu a Slovenskej televízie (odpustenie úrokov z omeškania pre všetkých, ktorí do 60 dní uhradili dlžné koncesionárske poplatky, zníženie sankčných poplatkov, zákaz odpredaja pohľadávok voči koncesionárom tretím osobám; novela zákona o koncesionárskych poplatkoch)	34,9	
Rozhodnutie Úradu pre verejné obstarávanie o potvrdení pokuty vo výške 12 mil. Sk pre Ministerstvo vnútra SR za údajne neoprávnené použitie rokovacieho konania bez zverejnenia na nákup hasičských cisternových vozidiel - "striekačiek"	30,6	
Zvýšenie plátov zdravotníkov (vo fakultných nemocniciach v priebehu roka 2006 o 20%, v menších nemocniciach o 6%)	28,6	
Projekt kultúrnych poukazov (200 Sk na žiaka a učiteľa na rok na úhradu za návštevu kultúrnych podujatí)	21,6	
Projekt Internet pre vzdelanie (štátny príspevok vo výške 234 Sk za mesiac počas 2 rokov pre 40-tisíc mladých (neskôr pre všetkých) ľudí, ktorí si zriadi prístup k vysokorychlostnému internetu)	13,7	
Zrušenie štátnej príspevkovej organizácie Správcovská SND (výlučným správcom a prevádzkovateľom novej budovy Slovenského národného divadla bude samotné SND)	12,1	
Rozhodnutie o neprijímaní žiadnych privatizačných rozhodnutí po 22. februári 2006 až do nástupu novej vlády (zastavenie privatizačných projektov u 3 energetických rozvodných podnikov ZSE, SSE a VSE, 6 podnikov SAD, 6 teplární, Železničnej spoločnosti Cargo a DMD Group)	11,8	

Generálny pardon pre dlžníkov tzv. trojdané (odpustenie sankcií za omeškanie pre všetkých, ktorí do 3 mesiacov uhradili dlžné istiny za daň z dedičstva, daň z darovania a daň z prevodu a prechodu nehnuteľností)	9,6
Obmedzenie možnosti prestupu sporiteľa z jednej dôchodkovej správcovskej spoločnosti do druhej maximálne jedenkrát za 2 roky (novela zákona o starobnom dôchodkovom sporení)	6,0
Zrušenie Úradu pre štátnu službu (uvoľnenie pravidiel pri výbere a výmene štátnych úradníkov)	0,5
Zavedenie povinnosti zamestnávateľom platiť garančné poistenie vo výške 0,25% aj za osoby zamestnané na základe dohôd o vykonaní práce a o brigádnickej práci študentov (novela zákona o sociálnom poistení)	-24,3
Ročné zúčtovanie poistného na verejné zdravotné poistenie	-31,4
Nevymenovanie Vladimíra Tvarošku za viceguvernéra Národnej banky Slovenska prezidentom SR pre údajné nesplnenie podmienky dostatočných odborných vedomostí a skúseností	-48,5

Zdroj: INEKO

Komentár HESO-hodnotiacej komisie k opatreniam s najväčším prínosom:

Opatrením s najväčším prínosom v 1. polroku 2006 bolo podľa hodnotenia odborníkov **prepočítanie a následné zvýšenie dôchodkov tzv. starodôchodcov**, ktorých sa negatívne dotkla maximálna výmera dôchodku v rokoch 1988-2003 pred spustením dôchodkovej reformy. Opatrením sa zmiernili rozdiely vo výške vyplácaných dôchodkov medzi staro- a novodôchodcami, čo bolo hodnotené väčšinou respondentov ako správny krok. Martin Krekáč, vedúci partner AJG-Amrop Jenewein Group a prezident Podnikateľskej aliancie Slovenska, povedal, že „rozdiely medzi tzv. starodôchodcami a novými dôchodcami boli nespravodlivé“. Tento problém sa mal podľa neho „ale riešiť ešte pred spustením samotnej dôchodkovej reformy, a nie až dodatočne“.

Zvýšenie kľúčových úrokových sadzieb centrálnej banky v prvých dvoch štvrtrokoch bolo odbornou verejnosťou hodnotené ako správna reakcia Národnej banky Slovenska (NBS) na ekonomický vývoj v krajine s cieľom znížiť rast inflácie, ktorá sa v tom čase javila ako problematická, a to tak, aby bolo dodržané Maastrichtské konvergenčné kritérium cenovej stability pre prijatie eura. Podľa ekonomického komentátora časopisu „týždeň Roberta Žitňanského bolo rozhodnutie NBS práve v súvislosti so záväzkom prijať euro pochopiteľné, „keďže však infláciu výnimočne netlačili vládne výdavky, je na debatu, či je najoptimálnejšie obmedzovať ekonomickú expanziu len kvôli splneniu arbitrárne určených kritérií na vstup do eurozóny“. Naopak, Ladislav Balko, vyučujúci finančné právo na Právnickej fakulte Univerzity Komenského, nastolil otázku, či NBS nemala zvýšiť úrokové sadzby výraznejšie. „Možno by zdvihnutie sadzby o 1%-uálny bod bol infláciu pribrzdil razantnejšie. Je to však otázne, či samotný zásah NBS použitím menového nástroja je efektívny a nemal by byť kombinovaný aj s inými politikami štátu. Ale nie je tu zanedbateľná ani otázka, čo by bolo výraznejšie zdvihnutie sadzieb urobilo s kurzom koruny“, dodal.

Deregulácia cien za zdravotné výkony medzi poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti a zdravotnými poisťovňami a cien nájmu nebytových priestorov v zdravotníckych zariadeniach boli hodnotiacou komisiou odborníkov vnímané ako dobré rozhodnutia smerujúce k vytváraniu trhových podmienok v sektore zdravotníctva. „Toto opatrenie je podstatným krokom na ceste hľadania reálnych cien poskytovaných zdravotníckych výkonov“, povedal riaditeľ ekonomického inštitútu INESS Richard Ďurana. Miroslav Siváček, predseda Asociácie absolventov MBA na Slovensku OPEN, poznamenal, že opatrenie prinesie svoje ovocie až z dlhodobého hľadiska. Ďalej pripomenul, že v slovenskom zdravotníctve „je potrebné vykonať ďalšie kroky k otvoreniu trhu pre všetky jeho subjekty. Obmedzenie súťaže obmedzením možnosti výberu zdravotnej poisťovne pre poistencov a ďalším zvýhodňovaním štátom vlastných zdravotných poisťovní, tento krok znehodnotí“.

Komentár odbornej komisie k negatívne hodnoteným opatreniam:

Výrazná väčšina odborníkov združených v projekte HESO vnímala **krok prezidenta SR Ivana Gašparoviča, ktorý odmietol vymenovať Vladimíra Tvarošku za viceguvernéra NBS**, ako politicky motivované rozhodnutie nerešpektujúce kvalifikáciu a kredit V. Tvarošku u odbornej verejnosti. Podľa M. Siváčka išlo o „politické rozhodnutie, ktoré obmedzilo akcieschopnosť NBS“. Milan Velecký, redaktor Slovenského rozhlasu, vyjadril názor, že „prezident prekročil svoje právomoci. Vláda predsa aj na základe výhrady prezidenta doložila, že parlamentom schválený kandidát spĺňa zákonné podmienky“. Aj podľa politológa z trnavskej Univerzity sv. Cyrila a Metoda Radoslava Štefančíka mal prezident „kandidáta navrhnutého vládou a schváleného v NR SR vymenovať. Prezident sa tak zapojil do koalíčno-opozičných bojov a svojim konaním vrhol svetlo na nezávislosť svojho úradu. Zo strany prezidenta tak išlo výlučne o politické rozhodnutie, pri ktorom jednoznačne vystúpil proti vtedajšej vládnej garnitúre“.

Prevažná časť hodnotiacej komisie odborníkov kritizovala, napriek relatívne dobrému vecnému zámeru, nezvládnutú administratívnu stránku **ročného zúčtovania zdravotných odvodov**, ktorá komplikovala situáciu tak zamestnaným, ako aj zamestnávateľom. Ludvík Posolda, výkonný sekretár Republikovej únie zamestnávateľov komentoval ročné zúčtovanie ako „exemplárny príklad byrokracie a šikanovania občana úradmi“. M. Krekáč povedal, že „opatrenie by mohlo mať zmysel vtedy, ak by sa napríklad systémovo zlúčilo vyberanie daní, odvodov a pod. pod jednu strechu, čím by sa zjednodušil v súčasnosti komplikovaný byrokratický proces pre občanov a podnikateľov“. M. Velecký navrhol lacnejšie a „jednoduchšie riešenie: zrušiť maximálny vymeriavací základ pre výpočet poistného. Potom bude jedno, že špekulant bude 11 mesiacov v roku zarábať minimálnu mzdu a v decembri si vyplatí 1 mil. Sk, zaplatil by rovnaké odvody, ako keby si tieto peniaze rozdelil do vyrovnaných mesačných príjmov“.

Negatívna stránka **zavedenia povinnosti zamestnávateľom platiť garančné poistenie aj za osoby zamestnané na základe dohôd o vykonaní práce a o brigádnickej práci študentov** je podľa mnohých odborníkov tá, že zvyšuje odvodové zaťaženie zamestnávateľov, čo môže spomaliť proces vytvárania nových pracovných miest pre tzv. dohodárov. Podľa Juraja Lazového z Centrálného depozitára cenných papierov SR „ide o opatrenie, ktoré znižuje flexibilitu na trhu práce“. „Myslím, že v prípadoch zamestnávania na základe dohôd by podmienky mali byť nastavené tak, aby zbytočne nezvyšovali cenu práce“, dodal. M. Krekáč podotkol, že „princípom dohody o vykonaní práce a brigádnickej práci študentov je čo najmenšie administratívne zaťaženie zamestnávateľa tak, aby sa oplatilo zamestnať študentov, dôchodcov či sociálne slabších občanov. Dodatočné administratívne zaťaženie preto nie je žiaduce, keďže môže obmedziť vznik pracovných miest na dohodu“. Podľa R. Ďuranu neexistoval pre takéto rozhodnutie racionálny dôvod, „keďže Fond garančného poistenia vyberá na odvodoch cca o 40% viac, ako vypláca, a slúži na krízové dotovanie dôchodkového fondu“.

Dušan Zachar

koordinátor projektu HESO

heso@ineko.sk, (02) 53 411 020